

Petri Cvnæi de Repvblica Hebræorum Libri III

Cunaeus, Petrus

Lvgd. Batavor., 1632

Cap. V. Philonis Iudæi quædam loca excussa, & explicata. Lapsus Philonis. item ejus, qui librum I. Maccabæorum scripsit. Post reditum Iudæorum ex Babylone, legem non planè servatam fuisse in templi ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65527](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65527)

ta aramque suffituum esset. Recitabimus verba ex capite tricesimo Exodi, ne lectorem suspensum teneamus. Ita enim ibi dicitur, *Fac aram incensi è lignis Schittim, atque eam auro obduc, pariterque latera ejus & cornua. Pone autem eam ante velum, quod ante arcam testimonii, atque ante operculum propitiatorium est, ut adoleat super illud Aharon suffitum aromatum unoquoque mane.* Profecto, nisi stupor aut pituita sensus nostros tardat, illud intelligimus, aram incensi ante velum, at velum ipsum ante arcam testimonii fuisse; ut aram incensi ab arca testimonii, atque ab operculo propitiatorio distinxerit veli interjectio. Equidem fateor in quadagesimo Exodi capite, versu sexto, edici, *ut ara incensi aurea coram arca testimonii collocetur*: sed, quod ibi de medio velo expressum non est, mox paucis interjectis additur, *aram auream in tentorio conventus ante velum esse positam.* Quare ista ratio hercle apud me nauci non est.

CAPUT V.

Philonis Iudæi quadam loca excussa, & explicata. Lapsus Philonis. item ejus, qui librum I. Maccabeorum scripsit. Post reditum Iudæorum ex Babylone, legem

legem non planè servatam fuisse in
templi edificatione. Argumenta qua-
dam dissentientium rejecta. Quid Mosi
præ Pontificibus concessum fuerit.

Nimis indiligenter hic sumus, qui
Philonis Iudæi illustrem locum
nondum produximus, qui, cum Sigo-
nii oculos non fugerit, admonere il-
lum poterat, quam sit inconsulta Au-
gustini hæsitatio. Ait scriptor gravissi-
mus in libro, qui *περὶ θύωντων* extat;
Ὁ νόμος προσέταξε δύο κερτασκόσια
δύω αὐτῶν κῆραις ἢ ταῖς ὑλαῖς, κῆ τοῖς
τόποις, ἢ ταῖς χρείαις ἀφ' ἐργασίας.
ὁ μὲν γὰρ ἐκ λίθων λογάδων ἀτμήτων
ἀνωκοδόμηται, κῆ ἐν ὑπαίθρῳ πα-
ρα ταῖς ἑνεῶν προσβάσειν ἰδρυται, κῆ
γέρονε πρὸς χρείαν τῶν ἑνεῶν.
ὁ δὲ χρυσὸς μὲν κερτασκόσια, ἰδρυται
δὲ ἐν ἀδύτῳ εἰσω ἢ πρὸς κερτα-
πετασμάτῳ, ὅς ἐστιν ἢ ἄλλων ἐστὶν
ὄρατος ὅτι μὴ τοῖς ἀγνώστοις ἢ ἱερέων.
κῆ γέρονε πρὸς χρείαν τῶν ἑνεῶν
μάτων. Lex duas poni aras iussit, quæ
materia, loco, atque usu differrent. quip-
pe una ex lapidibus selectis, sed impolit-
tamen, extructa est, atque sub dio sita est,
prope templi vestibulum, ejusque usus posi-
tus in victimarum immolatione est. altera
vero aurea, intra primum velum, in loco

inaccesso est, quam videre nemini mortali-
 um licet, nisi sacerdotibus, cum in castro
 sunt. facta autem est in usum suffituum.
 Omnino ait, aram hanc intra primum
 velum fuisse, quod oppansum Sancto
 erat; planè ut diversum fuisse ab illo
 velum secundum significet, quod San-
 ctum Sanctorum à Sancto separabat.
 Utique, quemadmodum Sanctum San-
 ctorum sacerdotes non recepit, sed
 Pontificem duntaxat: ita Sanctum, in
 quo suffimentorum ara erat, plebem
 arcebat, sacerdotes autem solos una
 cum Pontifice admisit. Apud Divum
 Lucam quidem Zacharias, qui sacer-
 dotis, non Pontificis erat dignitate
 præditus, ad hanc ipsam suffituum
 aram odorama flammis ustulat. At
 de plebe ita scriptum extat, ¹ πᾶν τὸ
 πλῆθος τῆς λαῶν ἡ προσδουχόμην
 ἔξω, τῆ ᾠρᾶ τῆ θυμιάματ. tota
 multitudo populi foris precabatur, tempo-
 re suffituum. Et mox rursus ², ἡ ὁ λαὸς
 προσδοκῶν τὸ Ζαχαρίαν. καὶ ἐθαύμα-
 ζον ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτὸν. Exspecta-
 bat Zachariam populus, miratusque est
 eum diutius morari. Quoniam jam ci-
 tare Philonem testem cœpimus, libet
 alia quædam ex illius commentationi-
 bus

¹ Luc. c. 1. vers. 10. ² Ibidem v. 21.

bus adferre. Enimvero, qui in Sanctum, quod intra primum velum est, non introivisse nisi solos sacerdotes dixit, is alibi disertis verbis Sanctum Sanctorum, quod intra secundum velum est, non à sacerdotibus, sed à Pontifice adiri, & quidem semel duntaxat in anno, ait. Verba ejus de hac re in libro secundo *περὶ μοναρχίας* hæc extant, quæ itidem Sigonius, cum vidit, officere proposito suo non intellexit. *ὁ νεὸς παντὸς λόγος κρείστων, ὡς ἐν τῷ περὶ φαινομένων ἐστὶ τεκμήριον. τὰ γὰρ ἐν τούτῳ ἀόρατα παντί τῳ, πλὴν ἐνὶ τῷ δρχιερεί. templum omni prædicatione est pulchrius, ut quidem ex iis, quæ apparent, colligi potest. nam quod ad ea pertinet, quæ in penetralibus sunt, ea nemini visuntur, nisi uni, hoc est, Pontifici maximo. Nunquam Sigonius effugiet, ita manifestè tenetur. Addit illud ibidem Philo de Pontifice: *ἢ τῶ μὲν θεῷ δὲ ἕτερος ἐπιτετραμμένον ἀπαξ εἰσεῖναι πάντ' ἐστὶν ὄρατα.* atque huic tamen omnia cernere licet, cum quotannis & semel duntaxat intrare fas sit. Oratio mediis fidiis languida & clumbis, quæ corrigere aliquid velle eorum, quæ dicta sunt, videtur, cum nihil minus efficit. Quid enim diversum hic, aut contrarium supra dictis est? Non
 magnus*

magnus labor est, sententiæ vim suam reddere, atque ita locum constituere, καὶ τὰς τῶν μύθων δι' ἑτέρας ἐπιτετραμμένον ἀπαξ εἰσιέναι, πάντ' ὅσα ἐστὶν ὄραται. Sanè hoc longe aliud est. Postquam enim dixerat, pontificem unum solumque adyta templi videre, mox revocans ipse se, *Atqui huic ipsi, inquit, cum quotannis duntaxat semel intrare fas sit, non tamen omnia cernere licet.* Dehinc ejus rei ratio sequitur, quæ sane notabilis est; πυρεῖον μὲν γὰρ ἀνδρογῶνων πωλῆρες καὶ θυμιάματα εἰσκομίζετο. ποικίλης δὲ ἀναδιδυμῆς, ὡς εἰκός, αἰμίδου, κατέχευται τὰ ἐν κύκλῳ πάντα καὶ ἡ ὄψις ἐπισκιάζει, καὶ ἀναγοπῶν ἰχθῶν, πρὸς ὧν χωρεῖν ἀδυνατεῖσαι. Etenim thuribulum ignitis carbonibus odoramentis plenum illuc infert. omnia autem circumcirca tenentur multo fumo, qui, ut consentaneum est, excitatur. tum vero et visus quoque obtenebratur, inhibeturque, neque longius sese ferre quit. Hoc igitur illud est, quare Pontificis ipsius oculis non omnia lustrari posse ait, quæ in adytis sunt. Atque hætenus luculenter ista Philo, atque etiam divine. Quanquam illud non sine errore dixit, quod antea ex libro ejus *ὑόντων* recitavimus, aram alteram, quæ prope vestibulum templi sub dio posita

posita sanguinem victimasque accepit, constructam *lapidibus integris, impolitisque* fuisse, *ex legis edicto*. Contra enim, lignea ut sit, atque ære obducatur, numinis placitum est in Exodi capite xxvii. quod & Moses exequitur mox in capite xxxviii. & diu post maximus rex Salomo, cum templum conderet, non neglexit, ut est in libro i. Chronicorum, capite iv. & in libro i Regum, cap. viii, vers. lxiv. Quod vero de ara ex cespite aut saxis faciunda edicitur in Exodi capite xx, id ad ea tempora pertinet, cum populus sacer, per vasta terrarum spatia & hostili solo circumerrans, sedem religionibus stabilem, & domicilium certum non haberet. Scio ego, qua tempestate templum secundum stetit, aram hanc quoque ex lapidibus fuisse. sed quam multa id genus alia enumerare possum, in quibus servata tunc veterum legum præscriptio non est? Sanè atroci & formidoloso reipublicæ tempore, cum incerta sæpe omnia metu hostium, & disensionibus civicis essent, in ædificanda æde secuti duntaxat legem aliquatenus sunt homines sanctissimi. Nam quod in primo libro Maccabæorum, in cap. iv. dicitur, *Accepit lapidibus integris secundum legem,*

*edificatum esse altare novum ad formam
 ejus, quod fuerat prius: oppidò leve est.*
 Nos enim eum authorem, quisquis
 fuit, non magis veremur erroris reum
 facere, quàm Philonem Iudæum. Vter-
 que verbis illis deceptus est, quæ in
 Exodi capite xx extare diximus. Sed
 in hæc divertere, nihil necesse erat. De
 ara suffituum agere desinemus, si id
 dixerimus, in quo maximum momen-
 tum est. Iubet in Exodi capite xxx im-
 mortalis Deus cornua hujus aræ se-
 mel quotannis vituli sanguine rigari,
 illo die, qui constitutus jejuniis & ex-
 piationi erat. Sed eum sanguinem
 prius in Sancta Sanctorum inferri, ac
 mox exire illinc Pontificem, & con-
 spargere aræ cornua necesse fuit. Ita
 enim sancitum in Levitici decimo &
 sexto capite est. Quare jam rem confe-
 cimus, nihil ut opus argumentis am-
 plius sit. Etenim profecto, si exire ex
 adytis Pontifex ad riganda aræ cor-
 nua debuit, aram eam in adytis non
 fuisse certum est. Hæc contra Divum
 Augustinum, & qui assensit illi, Ca-
 rolum Sigonium, excutienda erant, ut
 illud omnibus persuasum esset, quod
 Hebræi veteres, Græcorumque & La-
 tinorum cordatissimi prodidere, Pon-
 tificem semel duntaxat quotannis se-
 cretum

cretum sanctissimi loci adiisse. Ajunt quidem Talmudici, id quod supra retulimus, Pontificem, cum oraculum ex gemmis Urim & Tummim peteret, facie ad arcam obversa stetit. sed id fieri in qualibet templi parte potuit: ne jam forte credat quispiam, toties eum adyta intravisse. Atque hic est ille consulendi oraculi modus, de quo scriptum est in libro Iudicum, cap. 1, & capite xx. tum & in priore Samuelis commentario, in cap. x. De Mose aliter habendum est. quippe is ad arcam testimonii, prope ipsos Cherubinos, & ad operculum propitiatorium, verba vocesque commutavit cum numine. quod ex cap. xxv. Exodi, vers. xxii, atque ex Numer. cap. vii, vers. ult. neutiquam obscurum est. Verum quæ dementia esset, Aharoni cæterisque pontificibus transcribere, quæ uni Mose contigere? Sanè enim eum virum ex communi mortalium conditione Deus exemerat, postquam loqui coram, & una esse cum illo, atque ab illo aspici etiam dignatus est. Quæ omnia esse negata aliis, annotatum in sacro codice est. Sed jam non amplius verbum addimus. Qui enim pauca delibare de multis constitueramus, pene præ studio omnia exhausimus.